arXiv:1602.07929v1 [math.NT] 25 Feb 2016

УДК 517.5

ПРО ДЕЯКІ УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗОБРАЖЕНЬ ДІЙСНИХ ЧИСЕЛ

С. О. СЕРБЕНЮК

Анотація. The article is devoted to introduce and investigation of new numeral systems. These representations are generalization of classical representations of real numbers. The main properties of investigating representation are described.

The results are represented in International Conference of Yung Mathematicians, June 3-6, 2015, Kyiv.

1. Знакозмінні представлення дійсних чисел

1.1. **Квазі-нега-s-ве представлення чисел.** Дослідимо можливість представлення дійсних чисел знакозмінним s-им розкладом, знакозмінним рядом Кантора, квазі-нега-$\tilde{Q}$-розкладом.

Для початку розглянемо найпростіший випадок — узагальнення s-их розкладів

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\delta_n}\alpha_n}{s^n}, \tag{1}$$

де s — фіксоване натуральне число, більше 1, $\alpha_n \in A \equiv \{0, 1, ..., s-1\}$.

Очевидно, залежність δ_n може бути або функцією (що набуває лише значень з множини цілих додатних чисел) натурального аргументу $\delta_n = \delta(n)$, або залежністю $\delta_n = \delta(\alpha_n)$ від α_n. Розглянемо перший випадок, оскільки у другому випадку легко змоделювати приклади, де розклад (1) не є представленням дійсних чисел з деякого відрізка.

Нехай маємо фіксовану підмножину N_B множини натуральних чисел, $B = (b_n)$ — зростаюча послідовність елементів множини N_B. Означимо

$$\delta_n = \begin{cases} 2, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ 1, & \text{якщо } n \in N_B. \end{cases}$$

Збіжність ряду (1) є очевидною. Введемо деякі допоміжні поняття, необхідні при подальшому вивченні рядів (1).

Якщо деяке число x можна представити у вигляді розкладу (1), то цей факт формально позначатимемо $x = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...}$, а останній запис називатимемо *зображенням числа x знакозмінним s-N_B-розкладом* або *квазі-нега-s-им зображенням числа x*.

Відповідно, ряд (1) називатимемо *знакозмінним s-N_B-розкладом числа x* або *квазі-нега-s-им представленням числа x*. Тобто,

$$x = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...} \equiv \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\delta_n}\alpha_n}{s^n}, \tag{2}$$

де s — фіксоване натуральне число, більше 1, $\alpha_n \in A \equiv \{0, 1, ..., s-1\}$,

$$\delta_n = \begin{cases} 2, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ 1, & \text{якщо } n \in N_B. \end{cases}$$

Очевидним є факт того, що

$$x_0^{'} = \inf \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\delta_n}\alpha_n}{s^n} = -\sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} \equiv \Delta^{(\pm s,B)}_{\beta_1\beta_2...\beta_n...},$$

де

$$\beta_n = \begin{cases} 0, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ s-1, & \text{якщо } n \in N_B. \end{cases} \tag{3}$$

$$x_0^{''} = \sup \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\delta_n}\alpha_n}{s^n} = \sum_{n\notin N_B} \frac{s-1}{s^n} = 1 - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} \equiv \Delta^{(\pm s,B)}_{\gamma_1\gamma_2...\gamma_n...},$$

де

$$\gamma_n = \begin{cases} s-1, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ 0, & \text{якщо } n \in N_B. \end{cases} \tag{4}$$

Теорема 1. *Для будь-якого числа $x \in [x_0^{'}; x_0^{''}]$ існує послідовність (α_n), $\alpha_n \in A$, така, що x подається квазі-нега-s-им представленням* (2).

Доведення. Нехай $(x_0^{'}; x_0^{''}) \ni x$ — довільне число. Якщо $1 \notin N_B$, тоді

$$\frac{\alpha_1}{s} - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} \le x < \frac{\alpha_1}{s} + \sum_{1<n\notin N_B} \frac{s-1}{s^n},$$

$$-\sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} \le x - \frac{\alpha_1}{s} < \sum_{1<n\notin N_B} \frac{s-1}{s^n} = 1 - \frac{s-1}{s} - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} = \frac{1}{s} - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}},$$

та, якщо $1 \in N_B$,

$$-\frac{\alpha_1}{s} + \frac{s-1}{s} - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} = -\frac{\alpha_1}{s} - \sum_{n=2}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} < x \le -\frac{\alpha_1}{s} + 1 - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}},$$

$$\frac{s-1}{s} - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} < x + \frac{\alpha_1}{s} \le 1 - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}}.$$

В силу того, що

$$[x_0^{'}; x_0^{''}] = \bigcup_{i=0}^{s-1} \left[\frac{i}{s} - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}}; \frac{i}{s} + \frac{1}{s} - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} \right],$$

якщо $1 \notin N_B$, та

$$[x_0^{'}; x_0^{''}] = \bigcup_{i=0}^{s-1} \left[-\frac{i}{s} + \frac{s-1}{s} - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}}; -\frac{i}{s} + 1 - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}} \right],$$

для $1 \in N_B$, тому, якщо для випадку $1 \notin N_B$ позначити $x - \frac{\alpha_1}{s} = x_1$, отримаємо випадки:

(1)
$$x_1 = -\sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}}, \text{ що еквівалентно } x = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\beta_2\beta_3\ldots\beta_n\ldots},$$
де елементи послідовності (β_n) задовольняють умову (3);

(2)
$$x_1 \neq -\sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}}. \text{ В такому разі } x = \frac{\alpha_1}{s} + x_1.$$

Оцінимо значення x_1 трохи пізніше.

Якщо для випадку $1 \in N_B$ позначити $x + \frac{\alpha_1}{s} = x_1$, отримаємо випадки:

(1)
$$x_1 = 1 - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}}, \text{ що еквівалентно } x = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\gamma_2\gamma_3\ldots\gamma_n\ldots},$$
де елементи послідовності (γ_n) задовольняють умову (4);

(2)
$$x_1 \neq 1 - \sum_{n=1}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}}. \text{ В такому разі } x = -\frac{\alpha_1}{s} + x_1.$$

Нехай $2 \notin N_B$. Тоді
$$\frac{\alpha_2}{s^2} - \sum_{b_n>2} \frac{s-1}{s^{b_n}} \leq x_1 < \frac{\alpha_2}{s^2} + \sum_{2<n\notin N_B} \frac{s-1}{s^n}.$$

При $2 \in N_B$
$$-\frac{\alpha_2}{s^2} - \sum_{b_n>2} \frac{s-1}{s^{b_n}} < x_1 \leq -\frac{\alpha_2}{s^2} + \sum_{2<n\notin N_B} \frac{s-1}{s^n}.$$

Позначивши $x_2 = x_1 - \frac{\alpha_2}{s^2}$ для випадку $2 \notin N_B$ та $x_2 = x_1 + \frac{\alpha_2}{s^2}$ для $2 \in N_B$, отримаємо:

- для $2 \notin N_B$
$$-\sum_{b_n>2} \frac{s-1}{s^{b_n}} \leq x_2 < \sum_{2<n\notin N_B} \frac{s-1}{s^n},$$
звідки слідує два випадки:
(1) якщо
$$x_2 = -\sum_{b_n>2}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}}, \text{ то } x = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\beta_3\ldots\beta_n\ldots},$$
де елементи послідовності (β_n) задовольняють умову (3);
(2) якщо
$$x_2 \neq -\sum_{b_n>2}^{\infty} \frac{s-1}{s^{b_n}}, \text{ то } x = \frac{(-1)^{\delta_1}\alpha_1}{s} + \frac{(-1)^{\delta_2}\alpha_1}{s^2} + x_2;$$

- для $2 \in N_B$

$$-\sum_{b_n>2}\frac{s-1}{s^{b_n}} < x_2 \leq \sum_{2<n\notin N_B}\frac{s-1}{s^n},$$

звідки слідує, що:

(1) якщо

$$x_2 = \sum_{2<n\notin N_B}\frac{s-1}{s^n}, \text{ то } x = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\gamma_3\gamma_4\ldots\gamma_n\ldots},$$

де елементи послідовності (γ_n) задовольняють умову (4);

(2) якщо

$$x_2 \neq \sum_{2<n\notin N_B}\frac{s-1}{s^n}, \text{ то } x = \frac{(-1)^{\delta_1}\alpha_1}{s} + \frac{(-1)^{\delta_2}\alpha_1}{s^2} + x_2.$$

За скінченну кількість кроків m отримаємо, що

$$\frac{(-1)^{\delta_{m+1}}\alpha_{m+1}}{s^{m+1}} - \sum_{b_n>m+1}\frac{s-1}{s^{b_n}} < x_m < \frac{(-1)^{\delta_{m+1}}\alpha_{m+1}}{s^{m+1}} + \sum_{m+1<n\notin N_B}\frac{s-1}{s^n},$$

$$-\sum_{b_n>m+1}\frac{s-1}{s^{b_n}} < x_{m+1} < \sum_{m+1<n\notin N_B}\frac{s-1}{s^n},$$

аналогічно

$$x_{m+1} = \begin{cases} -\sum_{b_n>m+1}\frac{s-1}{s^{b_n}}, & \text{якщо } m+1 \notin N_B; \\ \sum_{m+1<n\notin N_B}\frac{s-1}{s^n}, & \text{якщо } m+1 \in N_B. \end{cases}$$

Якщо одна з умов останньої системи справджується, то

$$x = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{m+1}\beta_{m+2}\beta_{m+3}\ldots} \text{ або } x = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{m+1}\gamma_{m+2}\gamma_{m+3}\ldots}.$$

В іншому випадку, продовжуючи процес до нескінченності, отримаємо

$$x = \frac{(-1)^{\delta_1}\alpha_1}{s} + x_1 = \frac{(-1)^{\delta_1}\alpha_1}{s} + \frac{(-1)^{\delta_2}\alpha_2}{s^2} + x_2 = \ldots =$$

$$= \frac{(-1)^{\delta_1}\alpha_1}{s} + \frac{(-1)^{\delta_2}\alpha_2}{s^2} + \frac{(-1)^{\delta_3}\alpha_3}{s^3} + \ldots + \frac{(-1)^{\delta_n}\alpha_n}{s^n} + x_n = \ldots.$$

Звідки слідує, що

$$x = \sum_{n=1}^{\infty}\frac{(-1)^{\delta_n}\alpha_n}{s^n}.$$

□

Лема 1. *Справедливою є наступна тотожність*

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_n\ldots} + \sum_{n=1}^{\infty}\frac{s-1}{s^{b_n}} \equiv \Delta^{s}_{\alpha_1'\alpha_2'\ldots\alpha_n'\ldots},$$

де

$$\alpha_n' = \begin{cases} \alpha_n, & \textit{якщо } n \notin N_B; \\ s-1-\alpha_n, & \textit{якщо } n \in N_B, \end{cases}$$

$\Delta^{s}_{\alpha_1'\alpha_2'\ldots\alpha_n'\ldots}$ — *s-кове зображення дійсного числа з* $[0;1]$.

Наслідком останньої леми та теореми 1 є наступне твердження.

Теорема 2. *Числа з відрізка $[x_0^{'}; x_0^{''}]$ мають не більше двох квазі-нега-s-кових зображень, а саме:*

(1) *якщо $n, n+1 \in N_B$, то*

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[s-1-\alpha_n][s-1]\beta n+2\beta_{n+3}\ldots} = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[s-\alpha_n]0\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}\ldots};$$

(2) *якщо $n \in N_B$, $n+1 \notin N_B$, то*

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[s-1-\alpha_n]0\beta n+2\beta_{n+3}\ldots} = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[s-\alpha_n][s-1]\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}\ldots};$$

(3) *якщо $n \notin N_B$, $n+1 \in N_B$, то*

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}\alpha_n[s-1]\beta n+2\beta_{n+3}\ldots} = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[\alpha_n-1]0\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}\ldots};$$

(4) *якщо $n \notin N_B$, $n+1 \notin N_B$, то*

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}\alpha_n0\beta n+2\beta_{n+3}\ldots} = \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[\alpha_n-1][s-1]\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}\ldots},$$

де $\alpha_n \neq 0$, (β_n) та (γ_n) — послідовності цифр 0 та $s-1$, які задовольняють умови (3) і (4) відповідно, мають числа зі зліченної підмножини $[x_0^{'}; x_0^{''}]$.

Доведення. Справді,

(1) нехай $n, n+1 \in N_B$, тоді

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[s-1-\alpha_n][s-1]\beta n+2\beta_{n+3}\ldots} - \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[s-\alpha_n]0\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}\ldots} =$$

$$\left(-\frac{s-1-\alpha_n}{s^n} - \frac{s-1}{s^{n+1}} - \sum_{b_n>n+1}\frac{s-1}{s^{b_n}}\right) - \left(-\frac{s-\alpha_n}{s^n} + \sum_{n+1<k\notin N_B}\frac{s-1}{s^k}\right) =$$

$$= \frac{1}{s^n} - \frac{s-1}{s^{n+1}} - \sum_{k=n+2}^{\infty}\frac{s-1}{s^k} = 0;$$

(2) нехай $n \in N_B, n+1 \notin N_B$, тоді

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[s-1-\alpha_n]0\beta n+2\beta_{n+3}\ldots} - \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[s-\alpha_n][s-1]\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}\ldots} =$$

$$= \left(-\frac{s-1-\alpha_n}{s^n} - \sum_{b_n>n+1}\frac{s-1}{s^{b_n}}\right) - \left(-\frac{s-\alpha_n}{s^n} + \frac{s-1}{s^{n+1}} + \sum_{n+1<k\notin N_B}\frac{s-1}{s^k}\right) =$$

$$= \frac{s-\alpha_n}{s^n} + \frac{1}{s^n} + \frac{s-\alpha_n}{s^n} - \frac{s-1}{s^{n+1}} - \frac{1}{s^{n+1}} = 0;$$

(3) нехай $n \notin N_B, n+1 \in N_B$, тоді

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}\alpha_n[s-1]\beta n+2\beta_{n+3}\ldots} - \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[\alpha_n-1]0\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}\ldots} =$$

$$= \left(\frac{\alpha_n}{s^n} - \frac{s-1}{s^{n+1}} - \sum_{b_n>n+1}\frac{s-1}{s^{b_n}}\right) - \left(\frac{\alpha_n-1}{s^n} + \sum_{n+1<k\notin N_B}\frac{s-1}{s^k}\right) =$$

$$\frac{\alpha_n}{s^n} - \frac{s-1}{s^{n+1}} - \frac{\alpha_n-1}{s^n} - \frac{1}{s^{n+1}} = 0;$$

(4) нехай $n \notin N_B, n+1 \notin N_B$, тоді

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}\alpha_n 0\beta n+2\beta_{n+3}\ldots} - \Delta^{(\pm s,B)}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_{n-1}[\alpha_n-1][s-1]\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}\ldots} =$$

$$= \left(\frac{\alpha_n}{s^n} - \sum_{b_n>n+1}\frac{s-1}{s^{b_n}}\right) - \left(\frac{\alpha_n-1}{s^n} + \frac{s-1}{s^{n+1}} + \sum_{n+1<k\notin N_B}\frac{s-1}{s^k}\right) =$$

$$= \frac{\alpha_n}{s^n} - \frac{\alpha_n-1}{s^n} - \frac{s-1}{s^{n+1}} - \frac{1}{s^{n+1}} = 0.$$

□

Циліндром $\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}$ *рангу* n *з основою* $c_1c_2\ldots c_n$ називається множина виду

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n} \equiv \left\{x : x = \sum_{i=1}^{n}\frac{(-1)^{\delta_i}c_i}{s^i} + \sum_{j=n+1}^{\infty}\frac{(-1)^{\delta_j}\alpha_j}{s^j}\right\},$$

де $c_1, c_2, \ldots, c_n$ — фіксовані числа з множини $A \equiv \{0, 1, \ldots, s-1\}$, $\alpha_j \in A$.

Лема 2. *Для циліндрів* $\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}$ *справедливими є наступні властивості:*

(1) *Циліндр* $\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}$ *є відрізком, причому*

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n} \equiv \left[\sum_{i=1}^{n}\frac{(-1)^{\delta_i}c_i}{s^i} - \sum_{n<b_k}\frac{s-1}{s^{b_k}}; \sum_{i=1}^{n}\frac{(-1)^{\delta_i}c_i}{s^i} + \sum_{n<k\notin N_B}\frac{s-1}{s^k}\right].$$

(2)

$$|\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}| = \frac{1}{s^n}.$$

(3)

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_nc} \subset \Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}.$$

(4)

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n} = \bigcup_{c=0}^{s-1}\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_nc}.$$

(5)

$$\begin{cases} \sup\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}c_n} = \inf\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}[c_n+1]}, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ \inf\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}c_n} = \sup\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}[c_n+1]}, & \text{якщо } n \in N_B, \end{cases}$$

де $c_n \neq s-1$.

(6)

$$\bigcap_{n=1}^{\infty}\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n} = x = \Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n\ldots}.$$

Доведення. Доведемо, що циліндр $\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}$ є відрізком. Нехай $x \in \Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}$, тоді

$$x' = \sum_{i=1}^{n}\frac{(-1)^{\delta_i}c_i}{s^i} - \sum_{n<b_k}\frac{s-1}{s^{b_k}} \le x \le \sum_{i=1}^{n}\frac{(-1)^{\delta_i}c_i}{s^i} + \sum_{n<k\notin N_B}\frac{s-1}{s^k} = x''.$$

Отже, $\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n} \subseteq [x'; x''] \ni x$.

В силу того, що

$$-\sum_{n<b_k}\frac{s-1}{s^{b_k}}=\inf\sum_{j=n+1}^{\infty}\frac{(-1)^{\delta_j}\alpha_j}{s^j},$$

$$\sum_{n<k\notin N_B}\frac{s-1}{s^k}=\sup\sum_{j=n+1}^{\infty}\frac{(-1)^{\delta_j}\alpha_j}{s^j},$$

слідує, що $x\in\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}$, $x'\in\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}\ni x''$. Отже, $\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}$ — відрізок.

Властивості 2 — 4, 6 є очевидними і слідують з наведених вище міркувань.

5. Розглянемо різниці

$$\sup\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}c_n}-\inf\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}[c_n+1]}=$$

$$=\frac{(-1)^{\delta_n}c_n}{s^n}+\sum_{n<k\notin N_B}\frac{s-1}{s^k}+\sum_{n<b_k}\frac{s-1}{s^{b_k}}-\frac{(-1)^{\delta_n}(c_n+1)}{s^n}=\frac{1}{s^n}+(-1)^{\delta_n}\frac{c_n-c_n-1}{s^n}=0,$$

оскільки $n\notin N_B$.

$$\inf\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}c_n}-\sup\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}[c_n+1]}=\frac{(-1)^{\delta_n}c_n}{s^n}-\sum_{n<b_k}\frac{s-1}{s^{b_k}}-\frac{(-1)^{\delta_n}(c_n+1)}{s^n}-\sum_{n<k\notin N_B}\frac{s-1}{s^k}=$$

$$=(-1)^{\delta_n}\frac{c_n-c_n-1}{s^n}-\frac{1}{s^n}=0,\ \text{оскільки } n\in N_B.$$

□

1.2. **Квазі-нега-D-представлення дійсних чисел.** Поняття квазінега-s-го представлення можна узагальнити до квазі-нега-D-представлення (знакозмінного ряду Кантора)

$$\sum_{n=1}^{\infty}\frac{(-1)^{\delta_n}\varepsilon_n}{d_1d_2\ldots d_n},\ \text{де} \tag{5}$$

$D\equiv(d_n)$ — фіксована послідовність натуральних чисел, більших 1, $\varepsilon_n\in A_{d_n}\equiv$ $\equiv\{0,1,\ldots,d_n-1\}$,

$$\delta_n=\begin{cases}2, & \text{якщо } n\notin N_B;\\ 1, & \text{якщо } n\in N_B,\end{cases}$$

Позначення $x=\Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2\ldots\varepsilon_n\ldots}$ називатимемо *зображенням числа x знакозмінним N_B-розкладом в ряд Кантора* або *квазі-нега-D-зображенням числа x*, а ряд (5) називатимемо *знакозмінним N_B-розкладом в ряд Кантора* або *квазі-нега-D-представленням числа x*.

Провівши міркування, подібні міркуванням в попередньому пункті, отримаємо:

Теорема 3. *Для будь-якого числа $x\in[x_0';x_0'']$, де*

$$x_0'=-\sum_{n\in N_B}\frac{d_n-1}{d_1d_2\ldots d_n},\quad x_0''=\sum_{n\notin N_B}\frac{d_n-1}{d_1d_2\ldots d_n}$$

існує послідовність (ε_n), $\varepsilon_n \in A_{d_n}$, *така, що*

$$x = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{\delta_n}\varepsilon_n}{d_1 d_2 ... d_n} \equiv \Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_n...}$$

Лема 3. *Справедливою є наступна тотожність*

$$\Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_n...} + \sum_{n\in N_B} \frac{d_n - 1}{d_1 d_2 ... d_n} \equiv \Delta^{D}_{\varepsilon_1'\varepsilon_2'...\varepsilon_n'...},$$

де

$$\varepsilon_n' = \begin{cases} \varepsilon_n, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ d_n - 1 - \varepsilon_n, & \text{якщо } n \in N_B, \end{cases}$$

$\Delta^{D}_{\varepsilon_1'\varepsilon_2'...\varepsilon_n'...}$ — *D-зображення дійсного числа з* $[0;1]$.

Теорема 4. *Числа з відрізка* $[x_0'; x_0'']$ *мають не більше двох квазі-нега-D-зображень, а саме:*

(1) *якщо* $n, n+1 \in N_B$, *то*

$$\Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_{n-1}[d_n-1-\varepsilon_n][d_{n+1}-1]\beta n+2\beta_{n+3}...} = \Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_{n-1}[d_n-\varepsilon_n]0\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}...};$$

(2) *якщо* $n \in N_B$, $n+1 \notin N_B$, *то*

$$\Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_{n-1}[d_n-1-\varepsilon_n]0\beta n+2\beta_{n+3}...} = \Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_{n-1}[d_n-\varepsilon_n][d_{n+1}-1]\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}...};$$

(3) *якщо* $n \notin N_B$, $n+1 \in N_B$, *то*

$$\Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_{n-1}\varepsilon_n[d_{n+1}-1]\beta n+2\beta_{n+3}...} = \Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_{n-1}[\varepsilon_n-1]0\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}...};$$

(4) *якщо* $n \notin N_B$, $n+1 \notin N_B$, *то*

$$\Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_{n-1}\varepsilon_n 0\beta n+2\beta_{n+3}...} = \Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2...\varepsilon_{n-1}[\varepsilon_n-1][d_{n+1}-1]\gamma_{n+2}\gamma_{n+3}...},$$

де $\varepsilon_n \neq 0$, (β_n) *та* (γ_n) — *послідовності цифр* 0 *та* $d_n - 1$, *які задовольняють умови* (6) *і* (7) *відповідно, мають числа зі зліченної підмножини* $[x_0'; x_0'']$.

$$\beta_n = \begin{cases} 0, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ d_n - 1, & \text{якщо } n \in N_B, \end{cases} \tag{6}$$

$$\gamma_n = \begin{cases} d_n - 1, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ 0, & \text{якщо } n \in N_B. \end{cases} \tag{7}$$

Циліндром $\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2...c_n}$ *рангу* n *з основою* $c_1c_2...c_n$ називається множина виду

$$\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2...c_n} \equiv \left\{ x : x = \sum_{i=1}^{n} \frac{(-1)^{\delta_i} c_i}{d_1 d_2 ... d_i} + \sum_{j=n+1}^{\infty} \frac{(-1)^{\delta_j}\varepsilon_j}{d_1 d_2 ... d_j} \right\},$$

де $c_i \in A_{d_i}$ — фіксовані числа, $i = \overline{1,n}$, та $\varepsilon_j \in A_{d_j}$.

Лема 4. *Для циліндрів* $\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2...c_n}$ *справедливими є наступні властивості:*

(1) *Циліндр* $\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}$ *є відрізком, причому*

$$\Delta^{(\pm s,B)}_{c_1c_2\ldots c_n} \equiv \left[\sum_{i=1}^{n}\frac{(-1)^{\delta_i}c_i}{d_1d_2\ldots d_i} - \sum_{n<k\in N_B}\frac{d_k-1}{d_1d_2\ldots d_k}; \sum_{i=1}^{n}\frac{(-1)^{\delta_i}c_i}{d_1d_2\ldots d_i} + \sum_{n<k\notin N_B}\frac{d_k-1}{d_1d_2\ldots d_k}\right].$$

(2)

$$|\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}| = \frac{1}{d_1d_2\ldots d_n}.$$

(3)

$$\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_nc} \subset \Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_n}.$$

(4)

$$\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_n} = \bigcup_{c=0}^{d_{n+1}-1}\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_nc}.$$

(5)

$$\begin{cases}\sup\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}c_n} = \inf\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}[c_n+1]}, & \textit{якщо } n\notin N_B;\\ \inf\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}c_n} = \sup\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_{n-1}[c_n+1]}, & \textit{якщо } n\in N_B,\end{cases}$$

де $c_n \neq d_n - 1$.

(6)

$$\bigcap_{n=1}^{\infty}\Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_n} = x = \Delta^{(\pm D,B)}_{c_1c_2\ldots c_n\ldots}.$$

1.3. **Знакозмінний $\tilde{Q}$-розклад і квазі-нега-$\tilde{Q}$-представлення.** Нехай $\tilde{Q} = ||q_{i,n}||$ — фіксована матриця, де $n = 1, 2, \ldots$, $i = \overline{0, m_n}$, $m_n \in \mathbb{N}\cup\{0,\infty\}$, для якої справедливими є наступні властивості:

- $\mathbb{R} \ni q_{i,n} > 0$;
- для будь-якого $n \in \mathbb{N}$: $\sum_{i=0}^{m_n} q_{i,n} = 1$;
- для довільної послідовності (i_n), $i_n \in \mathbb{N}\cup\{0\}$: $\prod_{n=1}^{\infty} q_{i_n,n} = 0$.

Квазі-нега-D-представлення дійсного числа можна узагальнити до розкладу в ряд

$$(-1)^{\rho_1}a_{i_1,1} + \sum_{n=2}^{\infty}\left[(-1)^{\rho_n}a_{i_n,n}\prod_{j=1}^{n-1}q_{i_j,j}\right], \tag{8}$$

де

$$\rho_n = \begin{cases}2, & \text{якщо } n\notin N_B;\\ 1, & \text{якщо } n\in N_B.\end{cases}$$

або, внісши кілька поправок, квазі-нега-D-представлення дійсного числа можна узагальнити до розкладу дійсного числа в ряд

$$2 - \rho_1 + (-1)^{\rho_1}\delta'_{i_1,1} + \sum_{n=2}^{\infty}\left[(-1)^{\rho_n}\delta'_{i_n,n}\prod_{j=1}^{n-1}q'_{i_j,j}\right] + \sum_{1<n\in N_B}\left(\prod_{j=1}^{n-1}q'_{i_j,j}\right), \text{ де} \tag{9}$$

$$\delta'_{i_n,n} = \begin{cases} 0, & \text{якщо } i_n = 0 \text{ та } n \notin N_B; \\ \sum_{i=0}^{i_n-1} q_{i,n}, & \text{якщо } i_n \neq 0 \text{ та } n \notin N_B; \\ \sum_{i=m_n-i_n}^{m_n} q_{i,n}, & \text{якщо } n \in N_B, \end{cases}$$

$$q'_{i_n,n} = \begin{cases} q_{i_n,n}, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ q_{m_n-i_n,n}, & \text{якщо } n \in N_B, \end{cases}$$

Розклад числа $x \in [0;1]$ в ряд (9) називається *квазі-нега-$\tilde{Q}$-представленням числа x*, а позначення $x = \Delta^{(\pm\tilde{Q},B)}_{i_1 i_2 \ldots i_n \ldots}$ — *квазі-нега-$\tilde{Q}$-зображенням числа x*.

Лема 5. *Справедливою є слідуюча тотожність:*

$$\Delta^{(\pm\tilde{Q},B)}_{i_1 i_2 \ldots i_n \ldots} \equiv \Delta^{\tilde{Q}}_{i'_1 i'_2 \ldots i'_n \ldots},$$

де

$$i'_n = \begin{cases} i_n, & \textit{якщо } n \notin N_B; \\ m_n - i_n, & \textit{якщо } n \in N_B, \end{cases}$$

$\Delta^{\tilde{Q}}_{j_1 j_2 \ldots j_n \ldots}$ — $\tilde{Q}$-зображення дійсного числа з $[0;1]$.
Тобто,

$$x = a_{i'_1,1} + \sum_{n=2}^{\infty} \left[a_{i'_n,n} \prod_{j=1}^{n-1} q_{i'_j,j} \right].$$

Тополого-метричні теорії представлення у чисел у вигляді розкладів в ряди (8), (9) будуть описані в послідуючій статті.

Цілком очевидно, що коли $N_B = \varnothing$, отримуємо знакододатне представлення дійсних чисел (s-ве, канторівське чи $\tilde{Q}$-розклад). Коли ж N_B є множиною лише парних або лише непарних натуральних чисел, то отримуємо відповідне знакопочережне представлення.

Проведені вище міркування підштовхують до постановки та дослідження наступних задач:

Задача 1. *Чи може існувати знакозмінний аналог деякого представлення дійсних чисел, якщо існують відповідні знакододатне та знакопочережні представлення?* Вище показано, що останнє є справедливим для s-го, канторівського та $\tilde{Q}$-представлень. Але чи існують інші такі представлення? Що можна сказати, наприклад, про представлення чисел рядом, елементи якого є числами, обернені до натуральних чисел? Наприклад, ряди Люрота.

Тобто, нехай, наприклад, маємо ряд виду

$$\frac{(-1)^{\delta_1}}{a_1} + \sum_{n\geq 2} \frac{(-1)^{\delta_n}}{a_1(a_1+1)\ldots a_{n-1}(a_{n-1}+1)a_n},$$

де $a_n \in \mathbb{N}$, N_B — фіксована підмножина натуральних чисел, $B = (b_n)$ — зростаюча послідовність всіх елементів з N_B,

$$\delta_n = \begin{cases} 2, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ 1, & \text{якщо } n \in N_B. \end{cases}$$

Чи можна представити довільне число з деякого інтервалу у вигляді розкладу в останній ряд? (Задача ускладнюється тим, що в знакододатному та знакопочережному рядах Люрота знаменники відповідних доданків не є однаковими). Якщо ні, то як треба видозмінити знаменник, щоб довільне число з деякого інтервалу можна було представити у вигляді розкладу в отриманий знакозмінний ряд?

Задача 2. Як виявилось, ввівши кілька поправок, квазі-нега-s-кове, квазі-нега-D-, квазі-нега-$\tilde{Q}$-представлення можна розглядати як системи числення, при означенні яких використано певний перетворювач цифр (символів). Тобто, нехай N_B — фіксована підмножина натуральних чисел, тоді:

- для s-го представлення

$$[0;1] \ni x = \Delta^{\pm s,B}_{\alpha_1\alpha_2\ldots\alpha_n\ldots} \equiv \Delta^{s}_{\varphi(\alpha_1)\varphi(\alpha_2)\ldots\varphi(\alpha_n)\ldots},$$

$$\varphi(\alpha_n) = \begin{cases} \alpha_n, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ s-1-\alpha_n, & \text{якщо } n \in N_B. \end{cases}$$

- для канторівського представлення

$$[0;1] \ni x = \Delta^{(\pm D,B)}_{\varepsilon_1\varepsilon_2\ldots\varepsilon_n\ldots} \equiv \Delta^{D}_{\varphi(\varepsilon_1)\varphi(\varepsilon_2)\ldots\varphi(\varepsilon_n)\ldots},$$

$$\varphi(\varepsilon_n) = \begin{cases} \varepsilon_n, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ d_n-1-\varepsilon_n, & \text{якщо } n \in N_B. \end{cases}$$

- для $\tilde{Q}$-представлення

$$[0;1] \ni x = \Delta^{(\pm\tilde{Q},B)}_{i_1i_2\ldots i_n\ldots} \equiv \Delta^{\tilde{Q}}_{\varphi(i_1)\varphi(i_2)\ldots\varphi(i_n)\ldots},$$

$$\varphi(i_n) = \begin{cases} i_n, & \text{якщо } n \notin N_B; \\ m_n-i_n, & \text{якщо } n \in N_B. \end{cases}$$

Як наслідок, виникає *задача про застосування перетворюачів цифр (чи комбінацій цифр) до побудов систем числення та побудову системи числення за наперед заданими геометричними властивостями.*

Зауваження 1. Довільну функцію f спеціального виду, яка володіє певним набором властивостей, можна використовувати для моделювання представлення дійсних чисел з деякого інтервалу. Зокрема, для моделювання представлень дійсних чисел з нульовою надлишковістю відзначимо такі набори властивостей функції f:

- функція f — неперервна і строго монотонна на деякому інтервалі;
- функція f: неперервна майже скрізь на деякому інтервалі, що є її областю визначення; множиною значень функції f є інтервал; майже скрізь в розумінні міри Лебега $\sharp\{x : f(x) = y_0\} = 1$, де y_0 — де довільне фіксоване число з множини значень f.

Розглянемо другий випадок. Використаємо функції, вивчені автором в [5, 2, 4, 3].

2. Псевдо-s-ве зображення. Моделювання систем числення за наперед заданими геометричними властивостями. Найпростіші приклади

2.1. **Окремі приклади моделювання представлень дійсних чисел за наперед заданими геометричними властивостями таких представлень. Приклад 1.** Нехай маємо відрізок $[0;1]$. Нехай потрібно побудувати представлення дробової частини дійсного числа, при побудові якого на кожному кроці n, $n = 1, 2, 3, ...$, здійснюється поділ елементарного відрізка на 3^n однакових відрізків довжиною $\frac{1}{3^n}$. Причому, на кожному кроці n розбиття відрізка рангу $n-1$ циліндричний відрізок, що відповідає цифрі 0 в моделюємому зображенні числа є першим зліва, а решта два (відповідні цифрам 1 та 2) розташовані "справа наліво".

Як наслідок, отримаємо наступне зображення

$$\Delta^{3'}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...} \equiv \Delta^{3}_{\varphi(\alpha_1)\varphi(\alpha_2)...\varphi(\alpha_n)...} \equiv \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\varphi(\alpha_n)}{3^n},$$

де

α	0	1	2
$\varphi(\alpha)$	0	2	1

або, що еквівалентно

$$\varphi(\alpha_n) = \begin{cases} \alpha_n, & \text{якщо } \alpha_n = 0; \\ s - 1 - \alpha_n, & \text{якщо } \alpha_n \neq 0. \end{cases}$$

Слід відмітити, що

$$\Delta^{3'}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_{n-1}2(0)} = \Delta^{3'}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_{n-1}0(1)},$$

$$\Delta^{3'}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_{n-1}1(0)} = \Delta^{3'}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_{n-1}2(1)}.$$

Крім того,

$$x = \sum_{k=1}^{\infty} \frac{2 - \gamma_k}{3^{a_1+a_2+...+a_k}} \equiv \Delta^{3}_{\underbrace{0...0}_{a_1-1}\varphi(\gamma_1)\ \underbrace{0...0}_{a_1+a_2-2}\ \varphi(\gamma_2)...\ \underbrace{0...0}_{a_1+a_2+...+a_k-k}\ \varphi(\gamma_k)...}.$$

$\gamma_k \in \{1, 2\}$, (a_k) — деяка послідовність натуральних чисел.

Приклад 2. Приклад періодичного використання перетворювачів цифр.

$$\Delta^{3'}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...} \equiv \Delta^{3}_{O(\alpha_1)\varphi_1(\alpha_2)T(\alpha_3)O(\alpha_4)\varphi_1(\alpha_5)T(\alpha_6)...},$$

де $O(\alpha_n) = \alpha_n$, $T(\alpha_n) = s - 1 - \alpha_n$, φ_1 — деякий перетворювач цифр, причому $\varphi(i) \neq \varphi(j)$, $i \neq j$ $i, j \in \{0, 1, 2\}$.

У трійковій системі числення можна означити $m = 3! = 6$ різних перетворювачів цифр. Їх наведено в наступній таблиці.

	0	1	2
$\varphi_1(\alpha_n)$	0	1	2
$\varphi_2(\alpha_n)$	0	2	1
$\varphi_3(\alpha_n)$	1	0	2
$\varphi_4(\alpha_n)$	1	2	0
$\varphi_5(\alpha_n)$	2	0	1
$\varphi_6(\alpha_n)$	2	1	0

2.2. **Псевдо-s-ве зображення.** Нехай $1 < s$ — фіксоване число.

Означення 1. *Перетворювачем s-их цифр* називатимемо відображення φ, областю визначення і множиною значень якого є на алфавіт $A \equiv \{0, 1, ..., s-1\}$ s-их цифр, таке, що $\varphi(i) \neq \varphi(j)$ для довільних i, j, для яких $i \neq j$.

Перетворювачем k-цифрових наборів s-их цифр називатимемо функцію φ k змінних, областю визначення і множиною значень якої є декартів добуток

$$A^k = \underbrace{A \times A \times ... \times A}_{k}$$

алфавітів s-их цифр, така, що $\varphi(i) \neq \varphi(j)$ для довільних i, j, для яких $i \neq j$.

Означення 2. Зображення дійсних чисел $\Delta^{\hat{s}}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...}$, яке взаємопов'язане з s-им зображенням наступним чином

$$\Delta^{\hat{s}}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...} \equiv \Delta^{s}_{\varphi(\alpha_1)\varphi(\alpha_2)...\varphi(\alpha_n)...} \equiv \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\varphi(\alpha_n)}{s^n},$$

де φ — деякий перетворювач s-их цифр (одноцифрових наборів s-их цифр), називатимемо *псевдо-s-им зображенням з набором параметрів* $\{(1, 1)\}$.

Зображення дійсних чисел $\Delta^{\hat{s}}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...}$, яке взаємопов'язане з s-им зображенням наступним чином

$$\Delta^{\hat{s}}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...} \equiv \Delta^{s}_{\varphi(\alpha_1...\alpha_k)\varphi(\alpha_{k+1}...\alpha_{2k})...\varphi(\alpha_{kn+1}...\alpha_{(n+1)k})...},$$

де φ — деякий перетворювач k-цифрових наборів s-их цифр, називатимемо *псевдо-s-им зображенням з набором параметрів* $\{(1, k)\}$.

Зображення дійсних чисел $\Delta^{\hat{s}}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...}$, яке взаємопов'язане з s-им зображенням наступним чином

$$\Delta^{\hat{s}}_{\alpha_1\alpha_2...\alpha_n...} \equiv \Delta^{s}_{(\varphi_1(\alpha_1...\alpha_{k_1})\varphi_2(\alpha_{k_1+1}...\alpha_{k_2})...\varphi_m(\alpha_{k_{m-1}+1}...\alpha_{k_m}))},$$

де під круглими дужками розуміється період, φ_t — деякий перетворювач k_t-цифрових наборів s-их цифр, $t = \overline{1, m}$, m — деяке фіксоване натуральне число, $k_1, ..., k_m$ — фіксований набір натуральних чисел, називатимемо *псевдо-s-им зображенням з набором параметрів* $\{(m; k_1, k_2, ..., k_m)\}$.

Теорема 5. *Метричні та фрактальні властивості псевдо-s-го та s-го представлень співпадають.*

В послідуючих статтях подібним чином буде узагальнено до псевдо-D-зображення та псевдо-$\tilde{Q}$-зображення D- та $\tilde{Q}$-зображення дійсних чисел.

Література

[1] *Працьовитий М. В.* Фрактальний підхід у дослідженнях сингулярних розподілів. — Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1998. — 296 с.

[2] *С. О. Сербенюк.* Про одну майже скрізь неперервну і ніде не диференційовну функцію, яка задана автоматом зі скінченною пам'яттю // Міжнародна наукова конференція «Асимптотичні методи в теорії диференціальних рівнянь», Київ, 13-14 грудня 2012 р.: Матеріали конференції. — Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. — С. 93.

[3] *Сербенюк С. О.* Про одну майже скрізь неперервну і ніде не диференційовну функцію, яка задана автоматом зі скінченною пам'яттю // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 1. Фізико-математичні науки. — Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова. — 2012, №13(2). — С. 166-182.

[4] *С. О. Сербенюк.* Про одне узагальнення функцій, які задані автоматами зі скінченною пам'яттю // Третя міжуніверситетська наукова конференція молодих вчених з математики та фізики, Київ, 25-27 квітня 2013 року: Матеріали конференції. — Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2013. — С. 112.

[5] *Symon Serbenyuk.* On one class of functions with complicated local structure // arXiv:1601.06126v1.

[6] *S. Serbenyuk.* Representation of real numbers by the alternating Cantor series // arXiv:1602.00743v1.

[7] *Сербенюк С. О.* Нега-$\tilde{Q}$-зображення дійсних чисел // arXiv:1602.01507v1.

[8] *С. О. Сербенюк.* Квазінега-$\tilde{Q}$-представлення як узагальнення представлення дійсних чисел деякими знакозмінними рядами // Міжнародна конференція молодих математиків, Київ, 3-6 червня 2015 р.: Тези доповідей. — Київ: Інститут математики НАН України, 2015. — С. 85.

[9] *Т*урбин А. Ф., Працевитый Н. В. Фрактальные множества, функции, распределения — К.: Наук. думка, 1992. — 208 с.

Інститут математики НАН України, Київ, Україна
E-mail address: simon6@ukr.net